

WOJEWODA
ZACHODNIOPOMORSKI

Szczecin,

r.

Znak: WZPS-3.431.7.14.2023.ML

Pani Izabela Poznańska
Kierownik
Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej
w Ustroniu Morskim

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 22 pkt 8 i art. 127 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2023 r., poz. 901 ze zm.) oraz rozporządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2020 r. w sprawie nadzoru i kontroli w pomocy społecznej (Dz. U. z 2020, poz. 2285 ze zm.) inspektorzy Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej Zachodniopomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Szczecinie Delegatura w Koszalinie przeprowadzili w dniach 3-7 lipca 2023 r. kontrolę kompleksową w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Ustroniu Morskim. Kontrolą objęto zagadnienia dotyczące sposobu realizacji zadań określonych w ustawie o pomocy społecznej w okresie od dnia 1 stycznia 2022 r. do dnia kontroli.

W związku z kontrolą, której wyniki opisane zostały w protokole kontroli, podpisanym bez zastrzeżeń w dniu 19 czerwca 2024 r., przedstawiam Pani wystąpienie pokontrolne.

Działalność Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ustroniu Morskim oceniono pozytywnie z nieprawidłowościami.¹

Kierownikiem Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ustroniu Morskim jest od 20 czerwca 2011 r. Pani Izabela Poznańska.

Gmina Ustronie Morskie liczy 3.851 mieszkańców. Liczba rodzin objętych w 2022 r. pomocą Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ustroniu Morskim wynosiła 78 (181 osób w rodzinach). W Ośrodku zatrudnionych jest 13 pracowników, w tym (w dniach kontroli) 3 pracowników socjalnych. Ośrodek w dniach kontroli spełniał zatem warunek art. 110 ust. 11 ustawy o pomocy społecznej w kwestii dotyczącej zatrudnienia pracowników socjalnych proporcjonalnie do liczby ludności gminy w stosunku jeden pracownik socjalny zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy na 2 tysiące mieszkańców, a także proporcjonalnie do liczby rodzin i osób samotnie gospodarujących, objętych pracą socjalną w stosunku jeden pracownik socjalny zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy na nie więcej niż 50 rodzin i osób samotnie gospodarujących.

¹ Przyjęto 4-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna z uchybieniami, pozytywna z nieprawidłowościami, negatywna.

Kierownik oraz pracownicy socjalni Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ustroniu Morskim posiadają odpowiednie kwalifikacje, wymagane przepisami art. 116 ust. 1, art. 156 oraz art. 122 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej. Ponadto w kontrolowanym okresie pracownicy socjalni GOPS podnosili swoje kwalifikacje poprzez uczestnictwo w szkoleniach.

Rada Gminy Ustronie Morskie podjęła Uchwałę Nr XLIV/327/2021 z dnia 30 grudnia 2021 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy na lata 2022-2032. Realizacja strategii jest monitorowana. Corocznie sporządzany jest raport z jej realizacji - *ostatni Raport z monitoringu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ustronie Morskie* sporządzono za 2022 r.

Zgodnie z art. 16a ust. 1 ustawy o pomocy społecznej GOPS w Ustroniu Morskim corocznie przygotowuje Ocenę zasobów pomocy społecznej w oparciu o analizę lokalną sytuacji społecznej i demograficznej gminy. Ocenę przekazano Radzie Gminy w wyznaczonym terminie.

Ośrodek przekazał w wyznaczonym terminie *Sprawozdanie z realizacji programu „Posiłek w szkole i w domu”* oraz *Sprawozdanie roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach MRiPS-03-R*. Ponadto Kierownik GOPS, wypełniając obowiązek art. 110 ust. 9 ustawy o pomocy społecznej, sporządza corocznie *Sprawozdanie z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ustroniu Morskim*. Ostatnie, za rok 2022, przekazano pismem GOPS.KK/032/66/2023 dnia 25 kwietnia 2023 r. Nie wniesiono uwag do powyższych sprawozdań.

Na podstawie zbadanej w trakcie kontroli dokumentacji ogólnej oraz spraw indywidualnych nie stwierdzono nieprawidłowości co do merytorycznej zasadności przyznawania poszczególnych rodzajów świadczeń pieniężnych (zasiłki stałe, okresowe, celowe, w tym w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu”) i niepieniężnych (posiłki w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu”, usługi opiekuńcze, kierowanie i odpłatność za pobyt w DPS, udzielanie schronienia). Rodziny spełniały kryterium dochodowe uprawniające do korzystania ze świadczeń pomocy społecznej. Podczas kontroli ustalono, że przyjęte wnioski o udzielenie pomocy oznaczone zostały datą wpływu. Zgromadzona w aktach indywidualnych spraw dokumentacja zawierała jednak błędy, omyłki pisarskie, nieprawidłowości. Terminowo przeprowadzano wywiady środowiskowe, poprawnie ustalano w nich sytuację rodzinną, mieszkaniową i zdrowotną świadczeniobiorcy. Akta spraw zawierały również w razie konieczności dokumenty potwierdzające stan zdrowia oraz niepełnosprawność świadczeniobiorcy. Decyzje administracyjne zawierały elementy, określone w art. 107 Kpa.

W trzech spośród skontrolowanych spraw w zakresie zasiłków stałych stwierdzono błędy. Świadczenie zostało przyznane niezgodnie z art. 106 ust. 3 ustawy o pomocy społecznej - świadczenia pieniężne z pomocy społecznej przyznaje się i wypłaca za okres miesiąca kalendarzowego, począwszy od miesiąca, w którym został złożony wniosek wraz z wymaganą dokumentacją. W przypadku gdy uprawnienie do świadczenia nie obejmuje pełnego miesiąca, świadczenie przyznaje się za niepełny miesiąc, a kwotę świadczenia ustala się, dzieląc pełne kwoty przez liczbę dni kalendarzowych tego miesiąca i mnożąc przez liczbę dni objętych świadczeniem. Przyznanie zasiłku stałego z pomocy społecznej zależne jest m.in. od stopnia niepełnosprawności. We wskazanych przypadkach świadczeniobiorcy posiadali orzeczenia o stopniu niepełnosprawności (uprawnienie do świadczenia) z datą wcześniejszą niż miesiąc złożenia przez nich wniosku o przyznanie świadczenia w postaci zasiłku stałego. Świadczenie

to wówczas należy przyznać, bez względu na dzień złożenia wniosku, za cały miesiąc, w którym złożono wniosek i w pełnej wysokości. Ośrodek natomiast przyznał w jednym przypadku świadczenie od dnia przeprowadzenia wywiadu, a w drugim przypadku – od miesiąca poprzedzającego złożenie wniosku (w celu wyrównania przerwy w wypłacie świadczenia). Jedna ze wskazanych decyzji o zmianie wysokości zasiłku stałego zawiera błąd formalny – powinna być wydana „z urzędu”, ze względu na zmianę przepisów (Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 14 lipca 2021 r. w sprawie zweryfikowanych kryteriów dochodowych oraz kwot świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej - Dz.U. z 2021 r., poz. 1296), a wpisano w jej treści „po rozpatrzeniu wniosku z 1.03.2022 r.”. Takiego wniosku nie odnotowano w aktach sprawy, ponadto wskazana data wniosku jest późniejsza niż data wydania decyzji – 3.01.2022 r.

W trzech spośród skontrolowanych decyzji pomoc w postaci zasiłków celowych lub specjalnych zasiłków celowych przyznano na okres dłuższy niż jeden miesiąc (np. na 3 miesiące, 6 miesięcy). Świadczenie w postaci zasiłku celowego z zasady powinno być świadczeniem o charakterze jednorazowym na konkretny cel, a nie świadczeniem okresowym. Zatem przyznawanie zasiłków jedną decyzją na okres 3-6 miesięcy w stałej miesięcznej kwocie nosi znamiona świadczenia okresowego, przekracza zatem założenia art. 39, 41 ustawy o pomocy społecznej.

GOPS Ustronie Morskie w dniach kontroli nie przedstawił zespołowi kontrolującemu uchwały Rady Gminy Ustronie Morskie regulującej zasady sprawiania pogrzebu.

Do zadań własnych o charakterze obowiązkowym (art. 17 ust. 1 pkt. 12 ustawy o pomocy społecznej) należy prowadzenie i zapewnienie miejsc w mieszkaniach chronionych. Zespół kontrolujący ustalił, że w kontrolowanym okresie Gmina Ustronie Morskie nie realizowała ww. zadania. Jak wynika z pisemnej informacji Kierownika Ośrodka: *„Gmina nie zabezpiecza takich potrzeb, ponieważ z analizy środowiska dokonanej przez pracowników socjalnych wynika, że nie ma takich potrzeb. W Gminie nie są świadczone specjalistyczne usługi opiekuńcze. Osoby niepełnosprawne mają zapewnioną opiekę w rodzinach. Nie ma także dzieci opuszczających pieczę zastępczą, czy też innych osób zgodnie z art. 53 ustawy o pomocy społecznej. W powiecie kołobrzeskim jest aktualnie tworzone 28 mieszkań chronionych dla osób niepełnosprawnych intelektualnie. Miejsca te będą zabezpieczały także potrzeby naszej gminy w tym zakresie.”* Zadanie określone w art. 17 ust. 1 pkt. 12 ustawy o pomocy społecznej nie jest zatem obecnie przez Gminę realizowane. Każdy organ administracji jest zobowiązany do wykonywania zadań, jakie spoczywają na nim z mocy ustawy.

Na terenie Gminy Ustronie Morskie nie funkcjonują schroniska dla bezdomnych, nie ma również noclegowni, ogrzewalni ani innych placówek dla bezdomnych, domu dla matek z dziećmi i kobiet w ciąży. W celu zabezpieczenia schronienia osobom bezdomnym Gmina Ustronie Morskie zawiera umowy z ośrodkami wsparcia z terenu innych gmin.

Zgodnie z art. 48a ust. 11 ustawy o pomocy społecznej *wojewoda prowadzi rejestr miejsc, w których gmina udziela tymczasowego schronienia w schroniskach dla osób bezdomnych, schroniskach dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi, noclegowniach oraz ogrzewalniach*”. Natomiast art. 48a ust. 11 c stanowi, iż *gmina zgłasza wojewodzie wszelkie zmiany danych objętych rejestrem w terminie 14 dni od dnia ich powstania*. GOPS w Ustroniu Morskim dokonał zgłoszenia miejsc w schroniskach dla bezdomnych do rejestru Wojewody Zachodniopomorskiego.

We wskazanej w treści protokołu sprawie nieprawidłowo naliczono odpłatność osoby bezdomnej za pobyt w schronisku. Jednak po zakończeniu kontroli, a przed sporządzeniem niniejszego wystąpienia Ośrodek przeliczył poprawnie odpłatność oraz dokonał zwrotu nadpłaconej kwoty klientowi. Odstępuję zatem od wydania zalecenia w tym zakresie.

Zgromadzona dokumentacja indywidualnych spraw w zakresie świadczenia usług opiekuńczych zawiera błędy – w dwóch spośród skontrolowanych akt dane w treści wywiadu były niespójne z wydaną decyzją administracyjną (np. w kwestii wysokości ustalonego dochodu). Ponadto zbędne było uzyskiwanie od klientów wniosków o podniesienie odpłatności za usługi w związku ze wzrostem dochodu (waloryzacja rent, emerytur). Zgodnie z art. 106 ust. 5 ustawy o pomocy społecznej – „Decyzję administracyjną zmienia się lub uchyla na niekorzyść strony bez jej zgody w przypadku zmiany przepisów prawa, zmiany sytuacji dochodowej lub osobistej strony...”. Decyzje takie wydaje się „z urzędu”. Wątpliwość nasuwa również data zmiany odpłatności (np. od dnia 3 kwietnia, gdy wniosek, wywiad i decyzja są z 4 kwietnia 2023 r.). Zmiany odpłatności można dokonać od pierwszego dnia miesiąca. Ponadto w jednej z analizowanych decyzji o udzieleniu wsparcia w postaci schronienia – uzasadnienie dotyczy innej osoby, umieszczonej w DPS, przywołano również przepisy dotyczące wnoszenia odpłatności za pobyt w DPS. Jak wynika z zapisów tego dokumentu, decyzja wydana została 1 stycznia 2023 r., czyli w dzień ustawowo wolny od pracy. Występują również rozbieżności danych, zawartych w decyzji i wywiadzie.

Jak wynika z informacji zawartej w Sprawozdaniu MRiPS-03 za 2022 r. w okresie objętym kontrolą w GOPS zawarto 10 kontraktów socjalnych. Podczas kontroli przeanalizowano 4 z nich. Poza jednym, ustalenia z klientami realizowano na własnym druku „*Plan współpracy*”. W treści określano cele i założenia Planu, zobowiązania klienta oraz pracownika socjalnego, zagrożenia, własne zasoby i możliwości rodziny w rozwiązywaniu opisanych sytuacji oraz działania na następny okres. Nadzorowano realizację zaplanowanych działań - odręcznie sporządzono pod Planem notatkę o jego realizacji. Podczas uzgodnień działań na rzecz poprawy sytuacji osób i rodzin nie korzystano jednak z określonych przepisami wzoru kontraktu socjalnego (art. 11 ust. 2 ustawy o pomocy społecznej, rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 8 listopada 2010 r. w sprawie wzoru kontraktu socjalnego – Dz. U. z 2010 r. Nr 218, poz. 1439), a z własnego druku, zawierającego braki lub nieścisłości, włącznie z przywołanymi nieodpowiednimi przepisami. W myśl art. 45 ust. 2 ustawy o pomocy społecznej *praca socjalna może być prowadzona w oparciu o kontrakt socjalny lub projekt socjalny*. Podobnie art. 108 ust. 1 tej ustawy wskazuje, że *w celu określenia sposobu współdziałania w rozwiązywaniu problemów osoby lub rodziny znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej pracownik socjalny zatrudniony w ośrodku pomocy społecznej może zawrzeć kontrakt socjalny z tą osobą lub rodziną, w celu wzmocnienia aktywności i samodzielności życiowej, zawodowej lub przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu*.

Zgodnie z danymi zawartymi w Sprawozdaniu rocznym z udzielonych świadczeń pomocy społecznej w roku 2022 pracą socjalną objęto 78 rodzin (181 osób w rodzinach), 4 rodziny (11 osób w rodzinach) objęto pomocą wyłącznie w postaci pracy socjalnej.

Gmina Ustronie Morskie korzysta z żywności dla osób najbardziej potrzebujących w ramach „Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020” współpracując w tym zakresie z PCK w Kołobrzegu. W 2022 roku z żywności skorzystało 50 rodzin z terenu Ukrainy oraz 50 rodzin z Gminy Ustronie Morskie. W omawianym zakresie współpracowano również z GOSIR w Ustroniu Morskim – pracownicy socjalni przygotowywali skierowania, przeliczali artykuły zgodnie z wytycznymi w programie, a następnie GOPS zlecał transport żywności

GOSIR. Wszystkim mieszkańcom, kwalifikującym się do pomocy, wydawano żywność w określonym dniu i godzinie, bez konieczności udania się do Kołobrzegu lub Koszalina po odbiór paczek. Ponadto GOPS współpracował z Bankiem Żywności, przekazując obywatelom Ukrainy artykuły spożywcze i chemiczne ze zbiórek w sklepach.

Gmina Ustronie Morskie zapewnia swoim mieszkańcom wsparcie psychologiczne. W razie potrzeby skorzystania z nieodpłatnego poradnictwa prawnego osoby z Gminy Ustronie Morskie kierowane są do Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kołobrzegu.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ustroniu Morskim zrealizował 3 projekty socjalne („Świątecznych wspomnień czar”, „Gwiazdka w zaciszu domu”, „Co mi w duszy... maluje?”). Realizował ponadto inne działania na rzecz społeczności lokalnej, np.: organizacja kolonii dla dzieci podopiecznych, Projekt „Region Dobrego Wsparcia”, „Opieka Wytchnieniowa”.

Stwierdzone nieprawidłowości i uchybienia wynikały z błędnej interpretacji przepisów ustawy o pomocy społecznej w omawianych zakresach oraz braku wnikliwej kontroli dokumentacji przed wydaniem decyzji w sprawie. Skutkiem jest wydawanie decyzji z uchybieniami, udzielanie i wypłacanie świadczeń z nieodpowiednią datą, terminem, błędne ustalanie odpłatności w części analizowanych spraw. Za prawidłową realizację zadań GOPS odpowiada kierownik jednostki.

Podczas kontroli przeanalizowano sposób realizacji zaleceń zawartych w Wystąpieniu pokontrolnym Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 2 maja 2018 r. (Znak: K-S-1.431.1.3.2018.ML). Stwierdzono, że w kontrolowanym okresie:

1. Poprawne sporządzano sprawozdania dotyczące realizacji programu rządowego w zakresie dożywiania
2. Terminowo sporządzano rodzinne wywiady środowiskowe, zgodnie z przepisami art. 106 ust. 4 i art. 107 ustawy o pomocy społecznej.

Zalecenia zostały zatem zrealizowane.

W związku z powyższym na podstawie art. 128 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej

zalecam:

1. jako zalecenie znaczące w zakresie pomocy dla klienta:

przyznawanie i wypłacanie świadczeń pieniężnych zgodnie z art. 106 ust. 3 ustawy o pomocy społecznej – tj. za okres miesiąca kalendarzowego, począwszy od miesiąca, w którym został złożony wniosek wraz z wymaganą dokumentacją oraz skorygowanie wypłaconych błędnie świadczeń,

2. jako zalecenie zwykłe w zakresie realizacji zadań gminy określonych w ustawie o pomocy społecznej:

prowadzenie i zapewnienie miejsc w mieszkaniach treningowych lub wspomaganych, zgodnie z art. 17 ust. 1 pkt 12 ustawy o pomocy społecznej,

3. jako zalecenie zwykłe w zakresie pomocy dla klienta:

przyznawanie zasiłku celowego, specjalnego zasiłku celowego, określonego w art. 39 oraz art. 41 ustawy o pomocy społecznej, w formie świadczenia jednorazowego,

4. jako zalecenie zwykłe w zakresie dokumentów programowych gminy:

podjęcie działań zmierzających do przyjęcia przez gminę uchwały dotyczącej określenia sposobu sprawienia pogrzebu zgodnie z art. 44 ustawy o pomocy społecznej,

5. jako zalecenie zwykłe w zakresie dokumentacji ośrodka:

rzetelne kompletowanie i sporządzanie dokumentacji w indywidualnych sprawach z zakresu pomocy społecznej, a także wzmożony nadzór nad prawidłowością zapisów dokumentacji przed wydaniem decyzji administracyjnej w sprawie,

6. jako zalecenie zwykłe w zakresie dokumentacji ośrodka:

stosowanie właściwych kwestionariuszy kontraktów socjalnych, zgodnie z wzorem określonym w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 8 listopada 2010 r. w sprawie wzoru kontraktu socjalnego.

Zgodnie z art. 128 ust. 2 ustawy o pomocy społecznej jednostka kontrolowana, w terminie 7 dni od dnia otrzymania zaleceń pokontrolnych, może zgłosić do nich pisemne zastrzeżenia.

Proszę o przekazanie informacji o sposobie realizacji powyższych zaleceń w terminie 30 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia.

Właściwy podpis na oryginale

Do wiadomości:

Pan Grzegorz Czachorowski
Wójt Gminy Ustronie Morskie